

c

209

NEDERLAND

EN

GROOT-BRITTANNIË

DOOR

Jhr. Mr. H. C. VAN DER WIJCK

Oud Lid in den Raad van Nederlandsch-Indië.

NAAR HET FRANSCH.

's GRAVENHAGE,
GEBR. J. & H. VAN LANGENHUYSEN.

1884.

BIBLIOTHEEK KITLV

0060 2431

080 528759

C.
209.

NEDERLAND

EN

GROOT-BRITTANNIË

DOOR

Jhr. Mr. H. C. VAN DER WIJCK

Oud Lid in den Raad van Nederlandsch-Indië.

NAAR HET FRANSCH.

's GRAVENHAGE,
GEBR. J. & H. VAN LANGENHUYSEN.

1884.

THE

BRITISH

WEEK

Nederland en Groot-Brittannië.

In een geschrift betiteld: „De Koningin der Nederlanden en de schipbreuk van de Nisero” (*) heb ik gepoogd de aandacht van Europa te vestigen op het onrecht door Engeland zijnen buurman en ouden vriend Nederland aangedaan.

Helaas! Niet de minste acht werd er op geslagen; mijn eenzame stem ging verloren in het gedruisch der politiek, onder de zware zorgen, waarmede de regeeringen waren beladen.

Verzekerd van de rechtvaardigheid onzer zaak heb ik mij niet laten ontmoedigen.

Door den onderstaanden brief aan mijne landgenooten, heb ik hunne aandacht willen opwekken, eene aandacht die afgetrokken werd door de naderende algemeene verkiezingen.

(*) Zie blz. 2.

's-Gravenhage, 15 October 1884.

*Aan de Kiesvereenigingen Burgerplicht en
Grondwet te Amsterdam.*

Mijneheeren!

Met aandacht heb ik de verhandelingen der te Amsterdam den 13ⁿ dezer gehouden bijeenkomst gelezen.

Het doel was conciliatie, de uitkomst nog heviger verbittering en verwijdering; eene uitkomst die de vijanden der liberale zaak ruimschoots stof tot vroolijkheid, aan hare vrienden tot ergernis en weemoed geeft.

Wat is de oorzaak dier oneenigheid — eene oneenigheid die even noodlottig voor de partij als voor Nederland en de andere partijen is en ons van lieverlede naar een staat van volslagen regel — en regeeringloosheid zal brengen?

Geen andere dan dat het sedert jaren met evenveel slimheid en overleg als met goed gevolg er op is toegelegd om de liberale partij te verdeelen, te onderwerpen en machteloos te maken.

Het zou te ver leiden dit hier in de bijzonderheden uiteen te zetten.

Dit zou even tijdroovend als vergeefsche moeite zijn.

Waar de feiten zoo luide spreken is het onnut zich langdurig te vermoeien hun bestaan en oorzaak te ontleden.

De vraag moet alleen zijn hoe den verderen verval te voorkomen?

Dat de Heer HEEMSKERK een uitermate bekwaam en volhardend staatsman, dat hij ook, voor zoover zijn persoon betreft, een volmaakt eerlijk man is, al moge zijn staatkunde soms zonderlinge wendingen vertoonen, zoomede dat hij zich bij de ontbinding der Staten-Generaal met vastheid van karakter gedragen en daardoor aan Nederland een grooten dienst heeft bewezen staat boven peil en verdenking.

Maar toch is hij in een ander opzicht een zeer gevaarlijk man.

In zijn tweede ministerie heeft hij zich met behulp van zijn vriend Graaf VAN LYNDEN VAN SANDENBURG niet ontzien de eigen partij, de conservatieve partij, alleen om aan het bewind te blijven, nagenoeg te vernietigen.

Zijn derde ministerie brengt de liberale partij op den rand van het verderf en zal haren geheelen ondergang bewerken zoo haar niet bij tijds de oogen geopend worden en zij eenparig eene andere gedragslijn volgt.

Niets is voor eene partij verderfelijker en

verslappender dan ministeries, die zonder uit den boezem der partij te zijn voortgesproten, in haren zin trachten te regeeren.

Alle kracht, alle weerstandsvermogen wordt daardoor gebroken, met het noodzakelijk gevolg dat in de partij zelve scheuring en oneenigheid ontstaat, die, aanvankelijk onmerkbaar, van lieverlede steeds grooter verhoudingen aanneemt.

En toch — er ligt iets opbeurends in den strijd van maandag.

Van beide zijden is eerlijk en manhaftig gestreden; rond en open heeft men over en weder zijne meening blootgelegd, zonder veinzen of omwegen.

Zulke mannen kunnen elkander gerust weder de hand der verzoening reiken, wanneer het te doen is om een gemeezamen vijand, den vijand der partij en van Nederland te bestrijden.

Die vijand is geen ander dan het Ministerie Heemskerk, dat zich niet ontziet *met Engeland te heulen* — met het land dat nu reeds sedert elf jaren op Sumatra's noordspits een even geniepigen als verraderlijken oorlog tegen ons voert — aan den buitenkant in officiële onschuld gehuld, maar aan den binnenkant vol list en sluwheid; — met Engeland dat tot onuitwisbare schande van Nederland heeft weten te

bewerken dat wij in de zaak der Nisero-gevangenen en der Nisero-schipbreuk het gelag betalen, terwijl het ons naar alle recht en billijkheid millioenen schadeloosstelling schuldt.

In andere landen, waar meer nationaliteitsgevoel bestaat, zou zulk een Ministerie reeds lang achter slot en grendel in de cellulaire gevangenis zitten en daar over zijn verraad aan de nationale eer kunnen nadenken.

Hier eet men zich liever in onderlingen twist op dan om Nederland, zijn belangen en zijn eer te denken.

Wat is onder deze omstandigheden de plicht der liberale partij?

Onderlingen twist en nuttelooze verwijten over het verleden te staken.

Zich plechtig te verbinden de nationale eer te wreken en dit Ministerie te doen vallen.

Te zorgen dat in alle districten dezelfde liberale kandidaten worden gesteld en daardoor herstemming tusschen liberalen vermeden.

H. C. VAN DER WIJCK.

(Wat was het gevolg van dezen brief?

Niet de minste acht werd er op geslagen.

Men is voortgegaan om verbitterd te strijden.

Alleen door de liberale partij zijn concurrerende kandidaten gesteld.

De liberale staatkunde dobbert als eene waschtobbe in den oceaen.

En het Ministerie Heemskerk staat wellicht vaster dan ooit.) (*)

Ten aanzien van ons Ministerie heb ik mij uitdrukkingen veroorloofd die zeer hard zullen schijnen.

Verre van mij evenwel het Ministerie van plichtverzuim te willen beschuldigen.

Geheel onvermogen is ons kabinet zoo het niet gesteund en tot handelen gedreven wordt — in de eerste plaats door de openbare meening in eigen land en voorts door die van Europa, ja zelfs door allen die in Engeland het hart op de rechte plaats dragen; op eer en goede trouw gesteld zijn.

Zij behoefden dan niet de schande te beleven hunne roemrijke vlag bezoedeld te zien door eene zoo smaadvolle daad als de schipbreuk van de Niseró, waarvan de gezagvoerder zijn woord ver-

(*) Aanmerking van den zetter.

broken heeft tot groot nadeel en gevaar van zijne lotgenoten, de medegevangenen.

Men heeft getracht deze ongelukkige zaak in Engeland te verduisteren en te verstikken, met schending der zeewetten, die, voor het geval van zulk eene even verdachte als geheimzinnige schipbreuk, een nauwkeurig en onpartijdig onderzoek eischen.

Insteede van dit onderzoek te bevelen heeft men zich gehaast den aan woordbreuk schuldigen gezagvoerder naar Australie te zenden.

Sedert zijn de reeders, der Nisero door de openbare meening in Engeland veroordeeld; — de dagbladen waren vervuld van de ergerlijke geschiedenis.

Niettemin, tot groot nadeel van ons koloniaal gezag (prestige), durft men zonder blozen ons in alles in het ongelijk te stellen; — men ontziet zich niet ons de kosten eener expeditie tegen den Radja van Tenom en die der in vrijheidstelling der gevangenen te laten dragen.

Is het niet Lord Derby die ons het onrechtvaardig verwijt naar het hoofd heeft geslingerd

dat het ons niet gelukt was in de bevrediging van Atjeh te slagen, terwijl zijne eigen landgenooten den tegenstand der Atjehers voedden en ondersteunden?

Nog onlangs zijn vijfendertig man van onze expeditionaire troepen gedeserteerd en hebben emplooi gevonden in de rijen onzer Atchineesche vijanden?

Bezwaarlijk ware die desertie te bewerkstelligen geweest, indien de Atjehers daarbij niet steun van buiten hadden genoten.

Te verkiezen ware een open, boven zulk een ondermijnenden en verradelijken oorlog.

En wie weet aan welke zijde de overwinning zou zijn.

Insteede van vrienden van Engeland, dat zij nu schijnen te zijn, zouden de Atjehers onze even verknochte partijgangers worden, als zij nu verbitterde vijanden zijn.

Laat ons hopen, dat Engeland naar rede zal luisteren, dat het zich niet nieuwe moeielijkheden zal willen berokkenen, naast die welke het reeds in Egypte en elders heeft.

Want machtige bondgenooten zouden ons te hulp kunnen komen.

Evenwel bestaat er geen de minste reden voor ernstig verschil tusschen de beide landen.

Sedert lange jaren hebben wij als koloniale mogendheden in de beste verstandhouding geleefd; ons bij menige gelegenheid over en weder, zooals dit goede bureu betaamt, goede diensten bewezen.

Beide landen zijn te veel gewoon aan algeheele vrijheid der pers om zich wederzijds aan chauvinistische ophitsingen te storen.

Nergens is, na het fransch, de beoefening der engelsche taal en letteren zoo verspreid als bij ons; in veel opzichten bestaat er verwantschap van inborst en van staatkundige ontwikkeling.

Wanneer het niet om een onze belangen rakend staatkundig vraagstuk te doen is, beminnen en bewonderen wij Engeland, als het meest ontwikkelde volk van saksisch ras — waaraan wij mede vermaagschapt zijn.

Onze koloniale belangen zijn gelijksoortig.

Beide mogendheden moeten met betrekkelijk

zwakke middelen inlandsche bevolkingen, verschillend van ras en godsdienst, beheeren — de Engelschen honderden — wij tientallen millioenen, die de minste samenstoot tusschen de regeerenden in beweging en opstand kan brengen.

Laat ons dus hopen dat de wijsheid zal zegevieren; laat ons wenschen dat een eervol verdrag tusschen de beide natiën eerstdaags tot stand kome en het dubbele en zwaarwichtige vraagstuk omtrent Atjeh en de Nisero-gevangenen oplosse.

DE NISERO.

Aan de Nederlandsche natie.

Landgenooten!

Op onwaardige wijze worden Nederlands belangen, zijn koloniale macht en grootheid, aan Engeland prijs gegeven.

Men is bang en bevreesd; men durft den britschen Leeuw niet aan, hoewel RECHT en KRACHT aan de zijde van den Nederlandschen Leeuw zijn.

Het RECHT, ontleend aan de schandelijke, opzettelijke stranding van de Nisero; — de KRACHT, aan den bijstand dien de europeesche mogendheden en alle Engelschen, die nog een gevoel voor nationale eer hebben, ons zullen verleenen.

Zie hier wat het geval is.

Den 1^{en} Augustus heb ik de vertegenwoordigers der in mijne nota genoemde mogendheden de onderstaande nota, aan elk in drie exempla-

ren, aangeboden en van deze handeling onzen Minister van Buitenlandsche Zaken officieel kennis gegeven.

Zij luidt, uit het fransch vertaald, als volgt:

Vertaling der Nota van 29 Juli.

„Den 24 Juli werd de onderstaande nota onderworpen aan de beoordeeling der keizerlijke en koninklijke regeeringen van Duitschland, van Oostenrijk-Hongarije, van Rusland, van Italie, van Spanje en van de Fransche Republiek.

Te gelijker tijd werd zij der regeering van Hare Britsche Majesteit aangeboden bij vertrouwelijk brief, gericht aan den Right Honorable W. Stuart, Gezant van Hare Britsche Majesteit in den Haag.

Zie hier de nota:

„Hoewel in de zaak der gevangenen van de Nisero mijn advies gevolgd is, zoo dat men tot onderlinge overeenstemming is gekomen, blijft het toch steeds eene zeer bedenkelijke zaak den dikken JOHN BULL de hand te reiken.

Hij zou de onze zoodanig kunnen klemmen dat wij er voor altijd onze bekomst van hadden.

Ons handjes geven van 1870 heeft de kust

van Guinea gekost en twee honderd millioen aan Atjeh-oorlogskosten, zonder dat het einde er van te voorzien is.

Eere wien eere toekomt.

JOHN BULL, onze dikke vriend, is ons te sluw en te listig geweest; het vleesch heeft hij voor zich gehouden en ons de botjes laten knabbelen.

Behalve de kust van Guinea heeft het Sumatratraactaat hem ten minste een winst van vijftig millioen bezorgd, als stoomvaartvracht en voor aan de Atjehers verkochte wapenen, ammunitie en opium.

Uitstekende zaken heeft hij gedaan, zoodat hij zich de handen kan wrijven.

Maar nu hij ons op nieuw wil helpen neemt de zaak voor ons een geheel wanhopige keer.

Men moge haar draaien en bezien naar verkiezing — het staat vast dat *onze nationale eer* geschonden is door het verdrag met lord GRANVILLE.

Wij moeten beginnen met ons pootje uit de omklemming van de groote klauw van JOHN BULL te trekken en hem te onthalen op goede hollandsche jenever uit de oude school van DE RUIJTER en VAN TROMP.

De gelegenheid is buitengewoon gunstig.

De gemeenschappelijke krijgstoct ten behoeve

van de gevangenen van de Nisero, moet noodzakelijk nog gedurende eenige maanden uitgesteld worden — daar op de kust van Tenom, wegens de westmoesson niet voor October kan geland worden; onze crocodillen, (oorlogsschepen) kunnen den tijger den Radja van Tenom voor dien tijd niet aanvallen.

Intusschen kunnen wij den Tijger mak maken en hem wellicht nog in ons voordeel voor de bevrediging van Atjeh bezigen.

Daarenboven — er is een kink in de kabel — geheel in ons voordeel. Onze goede vrienden de engelschen uit de straat van Malakka zijn tot volle bekentenis gekomen dat de brave kooplieden van Singapore en Penang aanhoudend, gedurende den geheelen oorlog, hun mahomedaansche vrienden, de Atjehers met hun ophitsenden raad en door den verkoop van kruid, wapenen en opium geholpen hebben — aan welke vriendschappelijke bemoeiingen wij een oorlog te danken hebben die nu reeds meer dan elf jaren duurt.

Niettemin behooren onze vrienden, de brave kooplieden, buiten het geding te blijven.

Zaken zijn zaken — en zij hebben in eer en deugd hun handel gedreven als beste engelsche christenen.

Maar naar de regelen van het internationale,

van het volkenrecht — door Engeland zelve in de Alabama zaak erkend — is Engeland verantwoordelijk voor de ons door zijne onderdanen toegevoegde schade.

Onder broeders kan onze even rechtmatige als gematigde eisch op tien millioen pond sterling geschat worden.

Een europeesch scheidsgerecht zou dus, even als in de Alabama-zaak aangewezen zijn.”

Sedert is de overeenkomst gesloten tusschen de Nederlandsche regeering en die van Hare Britsche Majesteit, waarin beide regeeringen zijn overeengekomen in gemeenschappelijk overleg tegenover den Radja van Tenom handelend op te treden, hem met een vereenigde maritieme en militaire expeditie bedreigende, ingeval hij de uitlevering der Nisero-gevangenen niet mocht toestaan.

De Nederlandsche regeering was in eene zeer moeilijke stelling geplaatst; zij heeft haar best gedaan de nationale eer te bewaren, en wat de hoofdzaak was, tijd te winnen.

Tegenwoordig evenwel staat het vast dat de Nisero opzettelijk op het strand is gezet — een afschuwelijk misdrijf, dat aan zijn eerzame ree-

ders een winst van *f* 80000 heeft bezorgd — verkregen door het verschil in den prijs waarvoor de suikerlading verzekerd was in de latere daling van den prijs dezer koopwaar.

En al dit geknoei gedekt door de roemvolle Britsche vlag!

Maar de Nederlandsche regeering heeft zich niets te verwijten; zij heeft zich niet de minste moeite gegeven om zich in de Nisero-stranding te verdiepen; gewillig heeft zij zich door Engeland laten beetnemen, zoo zelfs dat onze uitstekende Minister van buitenlandsche zaken (wellicht wetende dat de peer nog niet rijp was) zeer gracieuselijk der Britsche legatie een luisterrijk diner heeft aangeboden, op den dag zelf toen hem bericht was geworden omtrent het geval van *baraterie*.

Het was wellicht een weinig macchiavelistisch; maar wie niet sterk is moet slim zijn.””

Hieruit blijkt duidelijk, dat, tenzij hij voor overmacht heeft moeten bukken — wat het meest aannemelijk is — de Minister van Buitenlandsche Zaken ambt en plicht heeft verzaakt door, in stede van aan mijne aanklacht gevolg te geven, voort te gaan met Engeland vriendschappelijk te onderhandelen.

Nu vraag ik: IS HET DULDBAAR DE REGEE-
RING — want het geheele Ministerie is mede
verantwoordelijk, — ten ware zij geheel van ge-
dragslijn mocht veranderen — NOG LANGER AAN
ZULKE HANDEN TE BLIJVEN TOEVERTROUWEN.

's *Gravenhage*, 9 Augustus 1884.

H. C. VAN DER WIJCK.

The year 1884 is not mentioned in the
list of years, but the year 1884 is
mentioned in the list of years, and
the year 1884 is mentioned in the
list of years, and the year 1884 is
mentioned in the list of years.

1884

H. G. van der Vliet

